

Palliativisen hoidon ja saattohoidon laki- asiantuntija lausunto

Oulun Yliopistollinen sairaala, Palliativinen keskus

Asia: HE 81/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain, vankeuslain 10 luvun 1 §:n ja tutkintavankeuslain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

Asiantuntijalausunto terveydenhuoltolain muutokseen HE 81/2026, liittyen palliativiseen hoitoon ja saattohoitoon

Kiitän mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto lainsäädäntömuutosehdotuksesta Oulun Yliopistollisen sairaalan Palliativisen keskuksen asiantuntijana. Tämä lausunto on arvioitu myös Yliopistollisen sairaalan johtajaylilääkäri Terhi Nevalan toimesta ja edustaa myös Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen näkemystä.

Palliativisen hoidon ja saattohoidon lisääminen lakitekstiin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla oleviksi palveluiksi on tärkeä ja erittäin kannatettava muutos. Valtakunnallisesti ja eri hyvinvointialueilla on tehty palliativisen hoidon ja saattohoidon kehittämiseksi merkittävää kehittämistyötä erityisesti viimeisen vuosikymmenen ajan, jotta sosiaali- ja terveysministeriön suositukset palliativisen hoidon ja saattohoidon palveluista toteutuisivat yhdenvertaisina koko maassa (1,2,3). Tämä kehittämistyö on osittain kesken, ja ollut osittain vailla lainsäädännön nimenomaista taustatukea.

Palliativisen hoidon ja saattohoidon määritelmät nykyisessä lakiehdotuksessa noudattavat maailman terveysjärjestön kuvauksia ja ehkäisevät sitä virheellistä käsitystä, että palliativinen hoito tarkoittaisi samaa kuin saattohoito. Käsitteiden avaaminen tukee varhaisen palliativisen hoidon kehittämistä ja lisäämistä ja siten ohjaa potilasta tarkoituksenmukaisiin palveluihin oikea-aikaisesti. Kärsimyksen lievittäminen elämän loppuvaiheessa sisältää moniammatillisesti toteutettavaa työtä ja on sopusoinnussa myös esimerkiksi lääkärin etiikan kanssa.

Haja-asutusalueilla tapahtuva palliativinen hoito ja saattohoito edellyttää ennakoivaa hoitosuunnitelmaa ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon hyvä yhteistyötä, sujuvia hoitopolkuja ja konsultaatiokäytänteitä. Kotisairaalahoidon laajeneminen on parantanut kotisaattohoidon saatavuutta. Toisaalta palveluverkon supistuminen hyvinvointialueilla on herättänyt sekä kansalaisten että ammattilaisten huolta elämän loppuvaiheen hoidon toteutumisesta lähipalveluna erityisesti osastohoitoa vaativissa tilanteissa. Läheisten ja omaisten osallistuminen hoitoon erityisesti ikäihmisillä voi olla vaikeaa. Päivystysaikaisen palliativisen hoidon konsultaatiotuessa on edelleen katveita. Joka tapauksessa nykyinen lakimuutos tukee hoidon kehittämistyötä.

Lakimuutos osoittaa, että ammattilaisia tulee kouluttaa niin perusopinnoissa kuin myös täydennyskoulutuksessa palliativisen hoidon ja saattohoidon osalta riippumatta siitä toimivatko he perusterveydenhuollossa vai erikoissairaanhoidon yksiköissä. Palliativisen hoidon

palvelujärjestelmän kehittäminen ja ylläpitäminen tarvitsisi tulevaisuudessa tuekseen myös palliatiivisen lääketieteen oman erikoisalan.

LA 25/2025 vp Lakialoite laeiksi työsopimuslain 4 luvun ja sairausvakuutuslain muuttamisesta

Lakialoite nostaa perustellusti esille läheisten merkityksen elämän loppuvaiheessa. Omaisen osallistuminen hoitoon on osa kärsimyksen lievitystä ja edistää potilas- ja asiakaslähtöisyyttä ja on käytännössä välttämätön edellytys myös kotona tapahtuvalle saattohoidolle. On kannatettavaa, että erillisenä asiakokonaisuutena selvitetään jatkossa omaisen oikeus palkalliseen saattohoitovapaaseen Ruotsin ja Norjan tapaan.

Yhteenveto:

HE 81/2026 on vahvasti kannatettava muutos terveydenhuoltolakiin ja tukee palliatiivisen hoidon ja saattohoidon saatavuutta ja kehittämistä valtakunnallisesti. Ministeriöstä olisi tarpeen seurata hoidon toteutumista hoidon eri vaatavuustasoilla ja ammattilaisten riittävää koulutustasoa. Ehdotan että omaisen palkallista saattohoitovapaata selvitetään erillisenä asiakokonaisuutena myöhemmässä lainsäädäntötyössä.

Oulussa 10.6.2026

Eeva Rahko LT, apulaisylilääkäri OYS Palliatiivinen keskus, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

eeva.rahko@pohde.fi +358404182728

klininen opettaja, Oulun Yliopisto

Viitteet:

1. Suositus palliatiivisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta Suomessa. Palliatiivisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2019:68, saatavilla <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161946>
2. Saarto, Tiina ja Lehto, Juho: Palliatiivisen hoidon järjestäminen Suomessa. Duodecim 2026;142:279–86
3. Palliatiivisen hoidon palveluiden tuottaminen ja laadun parantaminen -ohjelma (FinPall). Hankkeiden loppuraportti palliatiivisen hoidon kehittämisestä vuosina 2021-2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Raportti 4/2025. Saatavilla <https://www.julkari.fi/handle/10024/150875>